

Do druhé řady jsou pak vřazeny takové lokality, které uvádějí, že se v nich panovník sice objevil, často i dlouhodobě, ale jejichž bezprostřední vztah k němu či k říši (existence falce apod.) není jinak doložen.

Schéma samo je koncipováno velmi široce a nadto je ještě uvnitř jednotlivých hesel dále strukturováno. Uvedu jenom hlavní kapitoly: Jméno lokality; Historicko-geografický popis; Sídelní historie falce a jejího zázemí; Topografie včetně archeologického rozboru; Vztah falce a království (počínaje evidencí panovníkových pobytů přes jejich detailní charakteristiku, která má celkem devět sledovaných detailních souvislostí); Hospodářské zázemí a význam; Pozdější osudy; Význam falce v jednotlivých epochách a posléze rozsáhlá bibliografie textového, ale i kartografického a obrazového materiálu. Není tu místo k důkladné analýze, kdy by byly vzaty v úvahu i předchozí svazky a tak je třeba jen konstatovat, že v anotovaném svazku je evidováno celkem osm lokalit, při čemž někdy dochází v důsledku příslušného materiálu k jistému paradoxu, že totiž místo pobytu, kde falec či jiná říšská držba není dosvědčena, ale panovník ano, může přesáhnout svým významem lokalitu, kde byl panovník „doma“. V důsledku toho pak rozsah zpracování takového místa může podstatně převýšit ono, kde falec či dvůr dosvědčeny jsou, leč panovník v nich není písemně doložen. V prezentovaném svazku to zřetelně dokládá Augsburg, tedy držba církevní, kterému je na základě rozsáhlého materiálu věnováno 164 stran, zatím co např. Mering, kde je dosvědčen říšský dvůr (*predium*) má necelých deset stran včetně mapek. Už při pohledu na obsah vidíme, že lokality typu A a typu B jsou v rovnováze, takže vlastně název celého projektu nezcela odpovídá

skutečnosti, protože původní zadání značně přesahuje. Že to není na škodu, je mimo pochybnost. Kniha je vedle detailních bibliografií u jednotlivých lokalit pocho-pitelně vybavena i celkovou. Samozřejmě nechybí ani příslušný rejstřík.

Ivan Hlaváček

Lenka BLECHOVÁ – Eva
DOLEŽALOVÁ – Martin MUSÍLEK –
Daniel POLAKOVIČ – Tomáš VISI –
Jana ZACHOVÁ

*Prameny k dějinám Židů v Čechách
a na Moravě ve středověku: Od počátků
do roku 1347*

(= Archiv český, díl XLI)
Praha, Filosofia 2015, 307 s.,
ISBN 978-80-7286-248-1.

Edice, vydaná týmem pracovníků Centra mediévistických studií Akademie věd ČR, vznikla v návaznosti na trevírský projekt Corpus der Quellen zur Geschichte der Juden im spätmittelalterlichen Reich (1273–1519). V návaznosti na poměrně bohatou starší literaturu podává edice systematicky zpracovaný soubor zpráv a zmínek o židech v Čechách a na Moravě (autoři v úvodu s. IX hovoří o „území České republiky, což by ale bylo o „Rakouské Slezsko“ více), a to pro období od nejstarších zmínek o židovské komunitě, dochovaných z 10. století, až do korunovace Karla IV. českým králem roku 1347. Základ edice tvoří pramenné doklady diplomatického charakteru, tj. listiny a jejich opisy, dále informace, obsažené v právních pramenech, formulářových sbírkách či inkvisičních protokolech sledované doby. Za vyzdvižení stojí soubor dosud neznámých nebo přinejmenším edičně dosud nezpřístupněných zpráv, vypsanych

z nejstarších městských knih, z pražského Liber vetustissimus, z brněnských berních knih, v jednotlivinách pak z knih měst Nového Bydžova, Loun, Chebu a Znojma. Soustavně byly prozkoumány narativní prameny, zejména Kosmova kronika. Jako speciální „dodatek“, tedy pozdější pramen, lze chápat soubor zpráv z Hájkovy Kroniky české, vydané tiskem roku 1541. Editoři sice od tohoto – novodobou historiografi kriticky až hystericky pojímaného – zdroje informací zachovávají opatrný odstup, argumentují však, že Václav Hájek z Libočan zřejmě používal i prameny, které se do dnes nedochovaly a které obsahovaly unikátní, jinde nezprostředkované zprávy. Jednotlivé vydávané položky jsou v edici vybaveny záhlavním registrem, jejich vlastní text pak doprovází kvalitní aparát.

Jako drobný dodatek k pramenům písemné povahy je v edici třeba vidět také fotografické a transkripční zpřístupnění souboru hmotných pramenů, konkrétně jednoho v Praze nalezeného prstenu židovského obchodníka Mojžíše, syna Šalamounova, z přelomu 12. a 13. století, resp. devíti zlomků náhrobních kamenů z Brna, Znojma a Chebu od konce 13. do poloviny 14. stol.

Úhledný svazek otevírá tematiku shrnující úvodní – česky i anglicky otištěná – studie z pera M. Musílka, L. Blechové a E. Doležalové, kde jsou především charakterizovány jednotlivé skupiny pro edici využitých pramenů. Speciální pozornost je poté věnována židovským statutům, vydávaným jednotlivými panovníky (jako první Přemysl Otakar II. v letech 1262 a 1268), resp. právnímu postavení židovského obyvatelstva. Další kapitoly sledují židovskou správu, židovské hospodářství a finance, problematiku židovských jmen a fenomén (mnohdy svým postavením

v panovníkově družině velmi významných) konvertitů. Zvláštní pasáž je pak věnována židovskému osídlení českých zemí do poloviny 14. století.

Cenná a zajímavá publikace je vybavena ediční poznámkou, soupisy zkratek, seznamem pramenů a literatury, především však dvěma rejstříky: Prvý je smíšený: jmenný a místní, druhý věcný. Doufejme, že se tento ediční počín stane impulsem pro zintenzivnění bádání o židovské komunitě a její roli v městech i dvorském prostředí českého středověku.

Jiří Pešek

Pavel Otmar KRAFL

Polské provinciální synody 13.–15. století
Praha, Historický ústav 2016, 174 s.,
ISBN 978-80-7286-274-0.

Monografie P. O. Krafla reflektuje synodální problematiku středověkého Polska, kterou se autor dlouhodobě zabývá. Téma, jež se těší zájmu zejména zahraničních badatelů, představuje důležitou kapitolu dějin polského církevního práva a správy. Teritoriální působnost polských legátských a provinciálních statut se mj. vztahovala také na historické území Slezska, takže studium tohoto tématu má nesporný význam rovněž pro církevní dějiny českých zemí. Autor si stanovil za cíl zpracovat tuto látku se zaměřením na území hnězdenské církevní provincie. Předmětem jeho zájmu se staly provinciální synody a statuta hnězdenských arcibiskupů a legátská statuta promulgovaná pro Polsko v období od 13. do počátku 16. století. Publikace je přehledně strukturována do osmi kapitol, kterým předchází úvod, soupis pramenů, literatury a použitých zkratek. Přílohu tvoří tematické kata-